

www.e-rara.ch

**Lexicon alchemiae sive dictionarium alchemisticum, cum obscuriorum
verborum, & rerum hermeticarum, tum Theophrast-Paracelsicarum
phrasium, planam explicationem continens**

Ruland, Martin

[Frankfurt am Main], 1612

Stiftung der Werke von C.G.Jung, Zürich

Shelf Mark: online

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-7375>

H.

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

H

HAdid, id est, ferrum.

Hæmatites, Sedeneg Arabice, a German. *Blutstein* / propter colorem sanguineum, quo tingit, & etiã spectatur præcipue, qui fossilis est in fodinis, & propter effectũ etiã, quem habet in sistendo sanguine, in omni fluxu sanguineo. Plinius varias eius species facit. Est n. hæmatites diuersus secundum regionũ natales, in Lybia, Ægypto, & Hispania, & in Cheruscis Northusiæ: Item Hattesgerodæ, in Saxonia Goslarix, in Iudetis montibus Annæbergo & Geuro, ad Salam, Salfeldiæ, Salburgiæ, Ienæ. Est & diuersus hæmatites, si mollitiem & duritiem eius consideras. Sunt ergo hæ eius species mihi notæ.

Hæmatites. 1. Fossilis, qui celebratur a Diosc. l. 5. c. 90. cuius patria Ægypt^o est. Niger, colore saturato, durus, friabilis, suo ingenio æqualis, nulla sorde admixta, nulloq; zonarũ discursu. Hæc prima species inter fossiles hæmatites nostros reperitur, sed rarissime vix vnum & alterum vidi, vulgo alias omnino ignotus.

2. Niger reperitur Goslarix, reddens succum croceum: durissimus, incognitus etiam officinis. Reperitur & is, licet raro ad Hercyniam syluã in Cheruscis. Estq; procul dubio gemma seu lapis Alberti Medus niger, qui tritus reddit croceum succum. Cuius altera species viridis. Dicitur autem Medus, quia a Medorum regione adfertur, & reperitur ad Phasin.

3. Fossilis in Hassia, multis in locis reperitur, qui purpureus fissilis seu scissilis.

4. Fossilis pulcherrimus nascitur in Geuro & Annebergo, Salfeldiæ. Hunc laudant aurifabri, quod sit ad cotem durissimus, ad gemmas poliendas. Niger est, & quasi turbinatus.

5. Fos-

5. Fossilis reperitur in iisdem locis, niger, tres ad cotem reddens colores, Trichrus, qui possit dici: sicuti Plin. l. 37. c. 10. trichrum ex Aphrica, describit nigrum, qui tres succos reddit: a radice nigrum, medio sanguineum, a summo candidum. Et hic quoq; noster ille trichrus turbinatus est, & durus.

6. Reperitur in Cheruseis, Northusiæ, Hazgerodæ, quibusdā in montibus, qui omnino formam cerebri detecti præbet, longe pulcerrimus. Cuius formā satis mirari nequeo. Et eius virtutem mirabilem in sistendo sanguinē ex narib. expertus sum. Plin. l. 36. c. 20. hæmatiten & schiston cognationē habere docet. Et hæmatiten discernere venas rubetes, & q; sit natura friabilis. Præterea hæmatiten & anthracitin vocari ait.

Quo nomine anthraces Græci multas res dixere, vt supra docuim⁹. Facit autē eius 5. genera secundū Sotacū, pter magnetē. Hæmatites Plinii. 1. Æthiopicus, vtilissimus oculis, ex iis, quos vocant panchrestas. Hunc idem Plin. l. eod. c. 16. hæmatitem magnem vocat. Et reperiri eū dicit in Æthiopia, vbi sit magnes ipse Æthiopicus. Est vero iuxta eundē hic sanguinei coloris. Si iteratur, sanguineum & croceum reddit succum, sed tamen ferrum non attrahit, vt magnes. Et profecto est magna cognatio magnetis & hæmatitis. Ex magnete vehemēter calore ambusto fiunt hæmatites. 2. Androdamanta, vel atrodamanta, duritia ac pondere insignis. Vnde & nomen inuenit, coloris nigri, p̄cipue in Africa inuenit, trahēs ad se ferrū, reddens succū sanguineū. Huic respondet plurimū noster hæmatites, q; reperit in Geuro durissimus ad cotē, q; est trichrus. 3. Arabicus, durus, vix reddens succū ad cotē aquariā, aliquādo croco similē. Huic noster respondet, q; reperitur Gossariæ, & ad Hercyniā syluā. 4. Elatites, cū crudus est. Coctus autē dicitur miles. Vtilis ambustis, ad omnia vtilior rubrica. 5. Schistos, cui⁹ altera species nascit in Africa, S. nigrū schiston. Quod attritum aquariis cotib. reddit ab ea partē, qua fuerit radix, ni-

grum colorem, ab altera croci. Ceterum, quæ sint vires & auxilia his speciebus consule Plin. & Diosc. L. C. vbi & inuenies modum adurendi & adulterandi hæmatitis. Deinde vbi plurimum reperiatur, nempe in rubrica sinopica: & quod fiat plurimum ex magnete combusto vehementer, seu igni artificiali, seu calore terræ. Hinc possibile est, vbi sit magnes, & ibi reperiri hæmatitem: & contra. Sic vti fieret in fodinis ferrariis, vbi magnes reperitur. Docet Dioscor. etiam L. C. in Ægypto & hæmatitem sponte natura in metallicis enasci. Id fieri in nostris fodinis in sudetis montib. crebro videmus. Ceterum de Hæmatite vide Serapionem lib. aggreg. cap. sedeneg. Et hæmatiten veteres Marti dicarunt.

Hæmorrhoides, sanguinis in ano profluuium; *die gälden Uder / oder Blutfluß vnder sich / Bauchfluß / die Epän / Blutgang*
Häger, id est, lapis. (von unten.

Hal, dicitur Sal.

Hal, id est, acetum, alias Hol.

Halimar, id est, cuprum.

Halcyon, alcion, alcedo, ornis actæ, cerylus, glacialis auicula, *Eisvogel.*

Halcyonium. Quæ sint aues dilectæ Tethidi halcyones, quæ species, quando foetificet, quis modus parandi nidi, quæ eius forma, vide Plin. l. 10. c. 32. & l. 2. c. 49. & l. 18. c. 26. & illam lepidissimā fabulā apud Ouid. 11. Metamor. & alios, qui de talibus scripsere. Merito quidem Glaucis Nereidibus, ut noster dicit Virg. & Theocritus, halcedones vel halcyones aues pulcherrimæ sunt voluptati. Ab istis ergo halcyonibus nomen habet halcyonium: seu ceycum a Ceyce. Est autem halcyonium nihil aliud, quam maris spuma concreta, & intus res seissilis, stimulus in faucibus & oculis. Vnde & hodie spuma maris in officinis dicitur. Sed non est spuma salis illa seu maris, de

ris, de qua supra egimus, licet cognatio in his quædam sit. Spuma enim salis illa est lanugo siue ramentum spumosi maris in petris coagulatum. Hoc vero halcyoniū est spuma maris concreta, scissilis & spongiosa. Dicitur autem halcyoniū, quia halcyones aues condunt nidos pendentes æquore, vt Poeta dicit, ex isto spongioso & cōcreto quasi lapide, vel iuxta hanc concretam spumam. Diosc. l. 3. c. 83. quinq; genera halcyonii recitat, hodie vix vnum & alterū habetur, scilicet: Est halcyonium primum spissum acerbi saporis, spongiosa facie, terri odoris, piscem olens, *es fischenget sehr*. Hoc in littoribus maris, & etiam ad Hauelam reperitur, vbi sunt halcyones (quæ ab incolis dicuntur, licet improprie, *Wassers hânlein* / & aliquo modo proprie, *Eisvogel* / quia glaciosa hyeme nidificat & excludit pullos. Illo tamen nomine dicitur & alia auis, nempe, quæ ispida est.) Secundum halcyonii genus est simile pinnulis oculorum, aut spongiæ, fistulosum, leue, odorem refert algæ. Hæc duo prima genera in sinigmatata foeminarum sumuntur. Hinc Ouid. dicit de Med. faciei:

Addita de querulo volucrum medicamina nido,

Ore fugant maculas: halcyonea vocant.

Tertium genus est in forma simile vermiculo, & magis vergit ad purpuram: & illud vocant Milesium. Estq; diureticum. Quartum genus est succidis vellerib. non dissimile, multisq; hiat inanitatibus, leue. Quintum genus existit fungi figura, sine odore asperum: in Propontide iuxta insulam Bessicon nascitur: & patrio nomine, quia salsum & asperū est, vocant halofachnem. Estq; aptum dealbandis dentibus. Et hoc assumitur ad sinigmatata & psilothra. Ceterum quomodo cremari & lauari debent halcyonia, vide Dioscor. l. c. & Bulkasim. Plin. l. 32. c. 5. fieri halcyonium dicit ex nidis halcyonum

siue ceycum, aut efordibus spumarum crassescens, aut elimo, vel quadam maris lanugine. Et facit eius genera quatuor. Primum cinereum spissum, odoris asperi: secundū molle, leuius, odore fere algæ: tertium cādidioris, forma vermiculi: quartum pumicosius, spongiæ putri simile, pene purpureum, quod optimum, Milegium vocetur. Ceterum de viribus illorum eundem consule L. C. & Serap. lib. aggreg. cap. Zebus Albach, siue Zebethabar: Almanforem 3. tract. capite spuma maris. Qui omnes has species dicit calidas & liccas. Postremo fuerunt, & qui halcyonium non spumam maris esse dicerent, sed idem hoc, quod artis, id est, adarce dicitur, & caro marina.

Hara, id est, Iuniperus, *Rätkholder*.

Halinitrum, *Salmiter*.

Harmat, id est, fructus Iuniperi.

Harmel, semen rutæ sylvestris, *Wild Raute Samen: etliche wollen/es seind Dreiß Körner*.

Haro, species filicis similis polypodio, ein Geschlecht des Farns/oder Waldfarren/wie Engelsfuß.

Harpago, *Sahack/Stürzhacke*.

Harpago prægrandis, *Prembs/Prembschuch*.

Hartwerck, species panum areorum.

Hafacium, id est, sal Armoniacum, *Salmiæx*.

Heinricus rubeus, est vitriolum ad rubedinē calcinatum, *Roter Heinz/das ist/rot calcinirter Vitriol*.

Hel, id est, mel.

Helebria, species verarri nigri rubeos flores edentis.

Helle, id est, viscus.

Heliotropium est melissa Paracelsi: *Sonnen Würbel: das blau helt Theoph. für sein Melissen*.

Heliotropium gemina nascitur in Æthiopia, Africa, Cypro, porracei

racci coloris, smaragdo similis, sanguineis tamen distincta est guttis.

Heliotropium vero dicunt, quia deiecta in vas aquæ fulgorem Solis accedentē percussu sanguineo mutat, maxime *Æthiopica*. Eadem iuxta aquam speculi modo Solem accipit deprehenditq; defectus subeuntem lunam ostendens. Magorū impudentia heliotropium valere dicit vinctum succo herbæ eiusdem nominis, ne gerens illam conspiciatur. Hanc & reddere diuites & homines bonæ famæ, valere contra venena, & fluxus sanguinis: Vide Plin. l. 37. c. 10. & Alb. in suo Lapidario.

Helnesed, id est, Corallus.

Helunhai, id est, annulus Salomonis in arte Nigromantiæ.

Hemicyclium, *Donlege brättlein*.

Hesmic, quarta pars libræ.

Hidus, id est, flos æris.

Hinnicula, genicula, gumicula, Valeriana. Verum puto variationem ex errore scribentium.

Hismat, id est, spuma argenti.

Hispanicum viride, id est, *Hyspalensis*, id est, viride æris.

Homo funem in brachium vel pectus inuoluens, *Sackzicher*.

Homunculi imagunculæ, quæ hominem sidereum inuisibilem in se habent ad hominum similitudinem factæ; *Kleine Menschen oder Bilder auff den Menschen gemacht/die den unsichtbaren Menschen des Gestirns in ihnen haben.*

Holsebon, *hellsaton*, *helsebon*, id est, sal comune præparatum.

Horizon, *mercurius auri*, *Das Quecksilber auff dem Gold.*

Hunc, id est, Iupiter, stannum vel hucci.

Humor vitæ omnia viuientia ne arecant, sustentans, fomentum & pabulum calidi naturalis; alias radicalis humor: *Was ein lebend Ding/das es nit versawre/auffenthalt.*

Humoris receptaculum, *Aizucht*.

Hyarith, *ist Luna*.

Hyacinthus, ein Hyacinth. Gemma est differens ab amethysto, quod fulgor violaceus emicans in amethysto dilutus est hyacintho. gratus primo aspectu, euanesceat antequā satiatur, marcescens celerius nominis sui flore: vt inquit Plin. l. 37. c. 9. & Solin. c. 33. Mittit autem hyacinthos & chrysolithos Æthiopia, India, Arabia. Arabes tres eius faciunt species: scil. coloris rubri, citrini, & antimonii. Albertus eius duo genera facit, scil. aquaticum, quod in flauo albescat, vel in rubeo aquefcat. Deinde sapphirinum, quod perlucidum & flauum valde. Hinc dicimus hyacinthum sapphirinum, cuius patria in Æthiopia. Vis est hyacinthi prouocare somnum, valere contra toxica, exhilarare hominem, confortare cor. Reliqua, quæ plus quam magica mihi videntur, omitto. Ceterum hyacinthum veteres astrologi dicarunt Ioui.

Hyacinthus, qui in auro rufescit, Ein brennender Jacinth.

2. Aurei coloris.

3. Ad electri colorem declinans, **Ein bleicher Jacinth.**

4. Scaber, **Ein unreiner Jacinth.**

5. Adulterinus & factitius, tinctura adhibita, **Ein falscher Jacinth.**

Hydropiper, persicaria rubea distincta maculis, **rot Wasserpfeffer.**
Sine maculis genus persicariæ vocamus, **Wsohenkraut.**

Hydromantia est ars sumpta ex astris aquæ, cum in ea sese patefaciunt hominibus ab inundationibus inusitatis, fluctuationibus, alijsq; apparentiis.

Hydrophorbia, Wassergall.

Hypoglossum, hippoglossum, epiglossum, epiphyllocarpon, vuularia, bonifacia, lingua pagana, bis lingua, Aussenblätter/ Zäpffleintraut/ Haugblat/ Wehrblat/ Zungenblat/ Rältraut/ Tapenstraute.
Iacens,